MCh-DN-P/412

Muzeum w Chrzanowie im. Ireny i Mieczysława Mazarakich
Dział Przyrody i Ochrony Środowiska

Piotr Grzegorzek

Materiały do flory naczyniowej Balina Małego

na podstawie badań wykonanych do 2012

Fot. 5 Masowe kwitnienie przylaszczki pospolitej w lesie na powierzchni 00121 w dniu 2010.04.12

Fot. 6 Działanie wysypiska śmieci na powierzchni 00122 w dniu 2010.04.17

Fot. 7 Komplet wypoczynkowy w południowej części lasu w obrębie powierzchni 00144 w dniu 2010.06.07

Fot. 8 Widok ze szczytu wzgórza Kielich w kierunku północnym, powierzchnia 00124 w dniu 2011.08.17

Opis zdjęć z pierwszej strony okładki

Fot. 1 Przylaszczka pospolita – Hepatica nobilis z powierzchni 00134 w dniu 4.04.2009.

Fot. 2 Wysypisko śmieci z północnej części powierzchni 00132 w dniu 4.04.2009

Fot. 3 Wysypisko śmieci w zachodniej części lasu na powierzchni 00118 w dniu 6.07.2008

Fot. 4 Lilia złotogłów – Lilium martagon z powierzchni 00134 w dniu 16.07.2009

Wstęp

Flora roślin naczyniowych ziemi chrzanowskiej jest stosunkowo dobrze poznana. Badania na tym terenie były prowadzone już od początku XIX wieku. Intensywnie badano ten teren także w związku z istnieniem Ośrodka Dokumentacji Fizjograficznej PAN. Niestety, zgromadzone wówczas dane nie nadają się do współczesnych opracowań, gdzie wymagana jest szczegółowa lokalizacja stanowiska danego gatunku.

Tak się również złożyło, że teren, który miał się stać Nowym Chrzanowem był słabo penetrowany, także przeze mnie. W 1997 roku przy moim wybitnym udziale został zgromadzony spory materiał do pracy magisterskiej Wioletty Czyż. Badania te miały na celu szczegółową inwentaryzację flory w związku z planami budowy w tej okolicy Ekologicznego Składowiska Odpadów. Niestety, z pewnych względów i ta praca wpisuje się w ciąg zaniedbań poprzednich badaczy. Więcej na ten temat znajduje się w dalszej części opracowania. Dodatkowym źródłem informacji o florze tego terenu jest Atlas roślin chronionych, rzadkich i ginących gminy Chrzanów opublikowany w 2000 roku. W niniejszym opracowaniu podam przede wszystkim dane pozyskane osobiście, dlatego pomijam dane o pozycjach literatury.

Rozdział 1 - Położenie i charakterystyka terenu badań

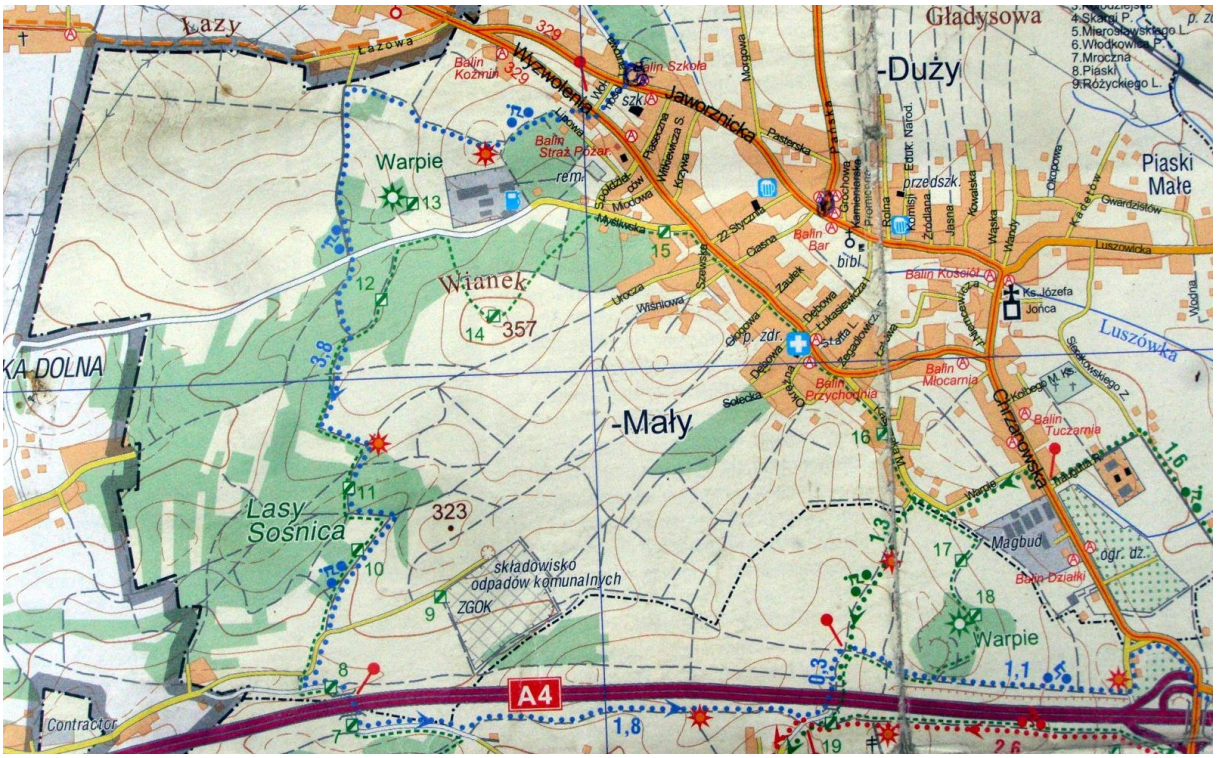

Teren objęty tym opracowaniem znajduje się na północ od autostrady A4. Od wschodu ogranicza go ulica Chrzanowska, od północnego wschodu ulica Wyzwolenia. Dalej granice biegną przybliżeniu wzdłuż granic administracyjnych Chrzanowa. Tam, gdzie charakter zbiorowisk roślinnych to wymuszał i brak było wyraźnych linii w terenie nieznacznie sięgnąłem na terytorium Jaworzna. Nowe Miasto miało powstać na obszarze położonym poza istniejącą zabudową.

Tym nie mniej w analizie flory wykorzystuję także istniejącą zabudowę, gdyż istnieje silne oddziaływanie pomiędzy nimi. Najważniejsze z tych oddziaływań zostało przedstawione w wyborze zdjęć zamieszczonych po obu stronach okładki. Obecnie większa część terenu jest odłogowana, aczkolwiek zdarzają się spłachetki uprawiane. Niektóre z powierzchni w 1997 roku zostały teraz zabudowane.

Rozdział 2 - Podział terenu na powierzchnie badawcze

Aby móc w przyszłości analizować wyniki badań w kolejnych latach konieczny jest podział terenu na ściśle określone powierzchnie badawcze. Dla celów statystycznych powszechnie korzysta się z metody kwadratów ATPOL. Terytorium Polski podzielono na kwadraty o boku 10 x 10km. Nieco później dla bardziej szczegółowych rozważań podział sprowadzono do boku 1 x 1km. W cytowanym Atlasie rozmieszczenia roślin chronionych, rzadkich i ginących gminy Chrzanów zastosowano odpowiednio numerowane kwadraty o boku 2 x 2km, aczkolwiek podziału dokonano z dokładnością 1 x 1km. Tak na tej mapce przedstawia się teren objęty niniejszym opracowaniem. Pomijając autostradę granicę terenu oznaczyłem czerwoną linią.

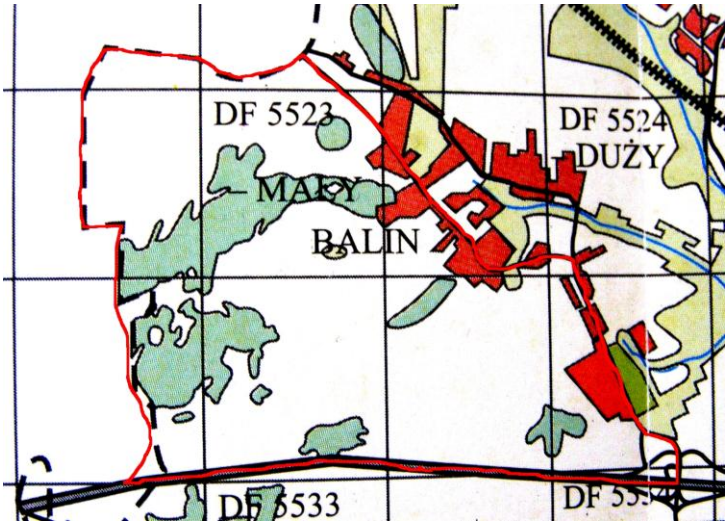

Ponieważ metoda kwadratów także nie sprawdza się podczas szczegółowych waloryzacji, dla potrzeb pracy magisterskiej (Czyż 1998) zastosowałem podział na sektory wzdłuż istniejących i jak się wydawało utrwalonych dróg. Spośród siedmiu sektorów Nowe Miasto miało zająć cztery z nich.

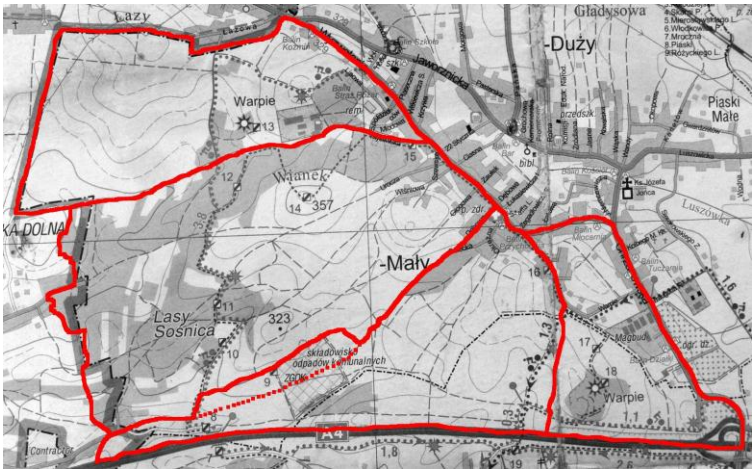

Po wybudowaniu Ekologicznego Składowiska Odpadów, obecnie Zakładu Gospodarki Odpadami Komunalnymi okazało się, że część odcinka drogi łączącej ulicę Dębową z Cezarówką Dolną została włączona w jego skład i dlatego na tej mapie pierwotną granicę pomiędzy sektorem II a sektorem III oznaczyłem przerywaną linią. Uwzględniając efekt ekotonu, czyli mieszania się gatunków na granicach, w sytuacji gdy chodzi o pas nie szerszy niż 50m nie ma to większego znaczenia postanowiłem uwzględnić stan obecny.

Kolejnym etapem wyróżniania powierzchni badawczych był podział sektorów na mniejsze jednostki, odzwierciedlające rozmieszczenie zbiorowisk roślinnych, sposobów gospodarowania oraz ukształtowanie terenu. I tak w sektorze I wyróżniłem 9 powierzchni, sektorze II 25 powierzchni,

sektorze III 13 powierzchni, sektorze IV 12 powierzchni. Dla każdej z nich w okresie prowadzenia badań terenowych sporządzano listę florystyczną.

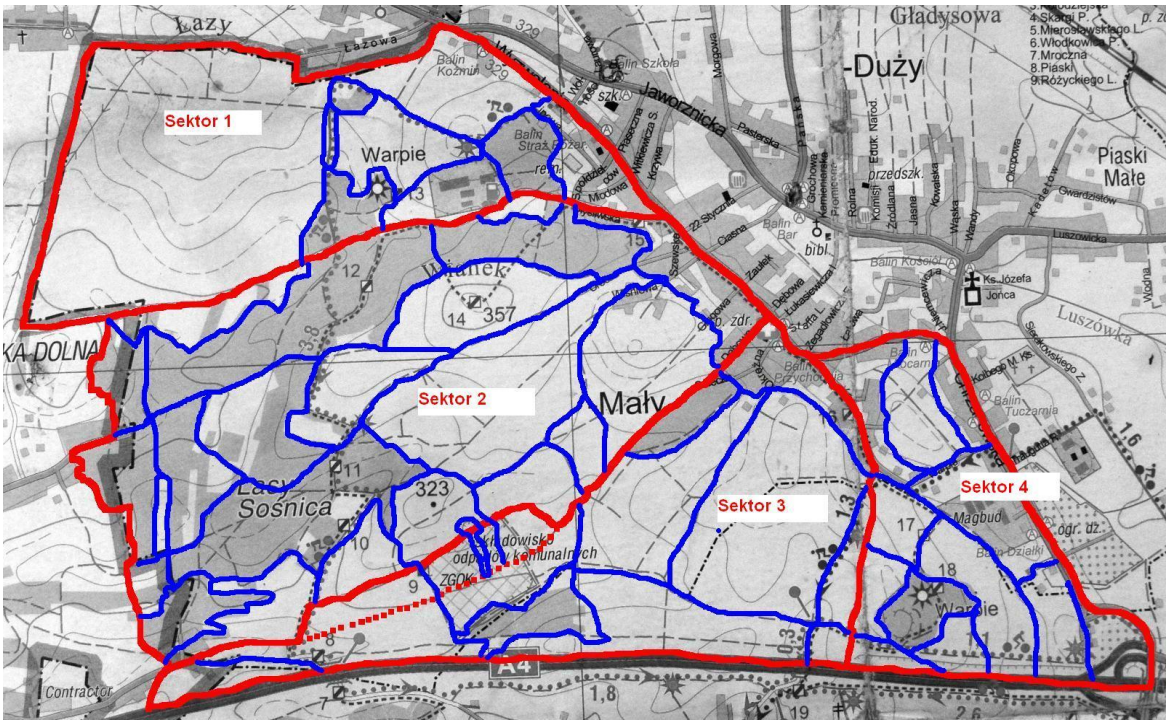

Gotowe notatki oraz zgromadzony zielnik zostały opracowane pod kierunkiem prof. dr hab. Stanisława Wiki na Wydziale Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Kiedy egzemplarz obronionej pracy trafił do naszego działu dokumentacji naukowej, okazało się, że autorka przedstawiła wyniki z dokładnością do sektorów oraz zagubiła materiały źródłowe. Tym samym jeden z celów tamtej pracy, jakim była próba oceny oddziaływania w przyszłości ZGOK-u na florę otaczających go terenów został zaprzepaszczony.

Jednocześnie dla własnych potrzeb prowadziłem na tym terenie intensywne badania mykologiczne. Dla celów tej pracy teren podzieliłem na nieco mniejszą liczbę powierzchni, starając się zasadniczo nie przekraczać granic sektorów. Dodatkową korektę przeprowadziłem tylko na granicy pomiędzy sektorami III i IV przesuwając ją nieznacznie na zachód, ponieważ istniejąca dotąd droga graniczna także zanikła w terenie.

Numerację powierzchni podaję za własną bazą danych dla całego zielnika grzybów. Obecnie w sektorze I znajduje się 8 powierzchni o numerach 00128, 00129, 00131, 00132, 00133, 00134, 00135, 00136. W sektorze II znalazło się 11 powierzchni o numerach 00127, 00130, 00137, 00138, 00139, 00140, 00141, 00142, 00143, 00145, 00146. W sektorze III znalazło się 5 powierzchni o numerach 00120, 00121, 00122, 00126, 00144. W sektorze IV znalazło się 7 powierzchni o numerach 00042, 00117, 00118, 00119, 00123, 00124, 00125. Powierzchnia numer 00042 obejmuje obszar Węzła Balińskiego autostrady, i po większej części znajduje się poza obszarem niedoszłego Nowego Miasta. Dane florystyczne dotyczące tego miejsca zostały uzyskane w wyniku obecnych prac florystycznych, ponieważ sięgając do mykologicznej bazy danych mógłbym uwzględnić gatunki występujące poza zakreślonym obszarem tego opracowania.

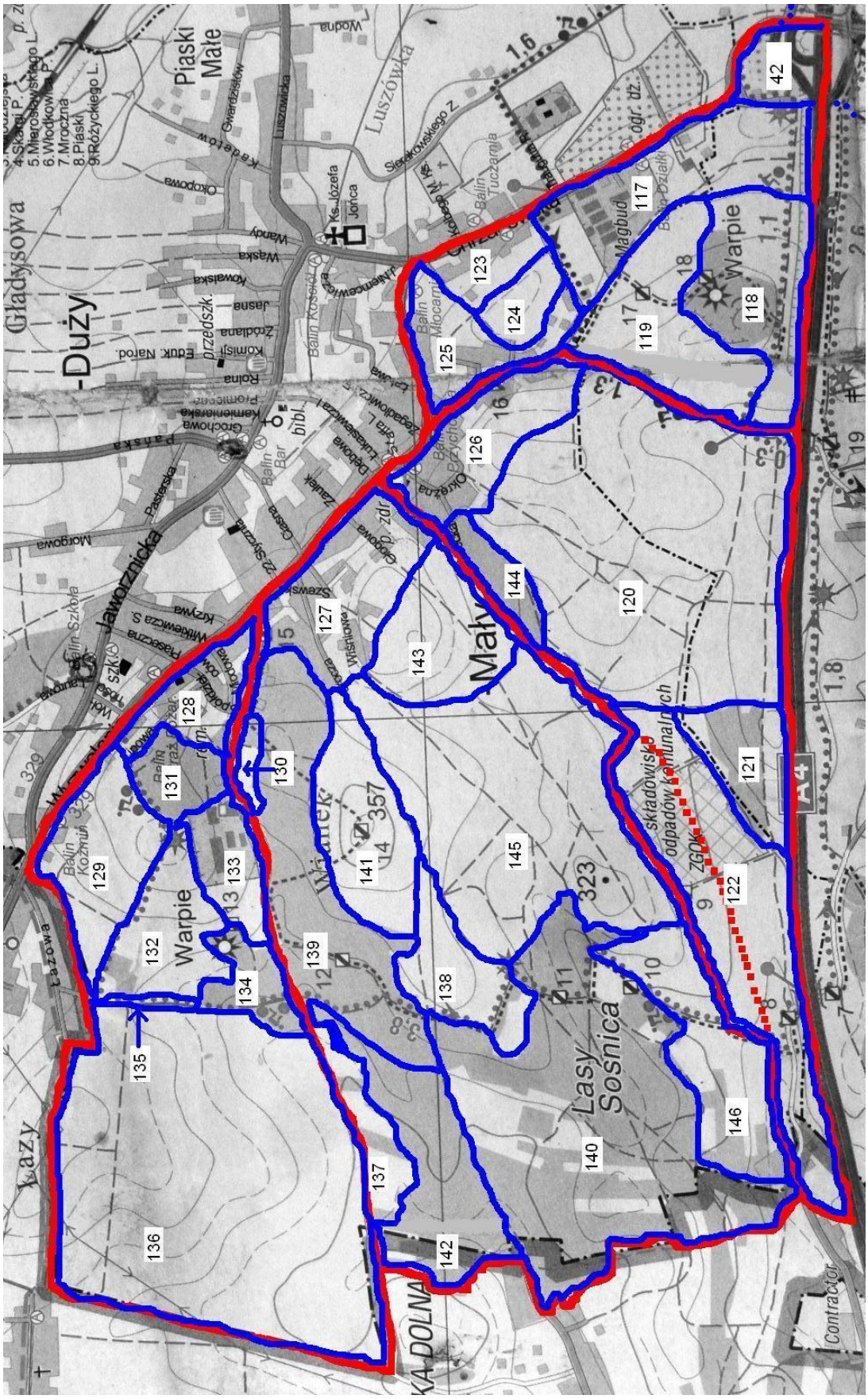

Mapa sektorów i powierzchni badawczych w obecnym ujęciu.